

OFFICERSTIDNINGEN

MEDLEMSTIDNING FÖR
OFFICERSFÖRBUNDET
NR 7 | 2017

SÄKERHETSBRISTER INOM HELIKOPTER- VERKSAMHETEN

SIDAN 12

Tidigare leverans
av nya ubåten

Sidan 8

FÖRBANDSBESÖK:

Miljötillstånd begränsar
flygverksamheten på Malmen

Sida 18

ANALYS:

Starkare försvarsvilja
i årets SOM-undersökning

Sidan 28

BÄST I VÄRLDEN?

Ja, vi tycker det. Vi har varken sparat på slantarna eller kvalitén när vi började utveckla Pro-seriens knivar för sex år sedan. Nu har vi gått i mål och det är inte utan en viss stolthet vi pekar ut de här modellerna som våra bästa överlevnadsknivar.

F1Pro

S1Pro

A1Pro

Kniv, slida och diamantbryne ingår.

Produkt info.	A1pro	S1pro	F1pro
Totallängd (mm):	283	247	217
Bladlängd (mm):	160	130	100
Bladtjocklek (mm):	7	6	5
Tänge:	Bred, genomgående		
Vikt (kniv)(g):	363	250	182
Stål:	Lam.CoS		
Hårdhet:	60 HRC		
Skaftmaterial:	Thermorun®		

Nya tider men lönefrågan består

I dagarna avhålls Officersförbundets förbundsmöte och det har många syften. Viktigast är dock att ta avstamp för att säkerställa att vårt förbund fortsatt är den relevanta parten på arbetsmarknaden som vi vill vara.

På förbundsmötet den 14–16 november står en rad viktiga frågor på agendan. Bland annat åligger det oss i förbundsstyrelsen att återrapportera utfallet av de uppdrag vi fick vid förra förbundsmötet. Men framförallt ska medlemmarna genom sina ledamöter lägga fast ett nytt fackligt program för de närmaste åren. I det fackliga programmet beskrivs uppdragen som ska genomföras under den kommande perioden. Dessutom avhandlas medlemsavgifter, ekonomi samt stadgar och det ska också väljas nya förtroendevalda som ska leda förbundet fram till nästa förbundsmöte. Utöver detta ska de motioner som enskilda och föreningar skickat in behandlas och på ett bra sätt vägas in i den helhet som ska styra förbundets arbete framåt. Allt för att vi, utifrån medlemmarnas vilja, ska vara en ansvarstagande dialogpart för våra medlemmar och motparter.

Myndigheten blundar

Men efter att krutröken lagt sig och vi har nya förtroendevalda på plats och ett nytt fackligt program kan vi vara säkra på att ett område ligger kvar: vårt krav på lön. Det ska vara en lön som motsvarar de krav som ställs på militär personal och som överensstämmer med det ansvar och den unika kompetens som personalen innehar. Det räcker inte längre med en klapp på axeln, medarbetarna måste också se att det goda arbete de utför ger utdelning i lönekuvertet. Myndighetsledningen verkar blunda för det faktum att Försvarsmakten blir mindre

konkurrenskraftig ur löneperspektivet för varje år som går. Från 2012 till 2016 har ingångslöner i ett antal yrken vi jämfört med ökat med 1 800 upp till 2 000 kronor. Under samma tidsperiod hänvisas soldater och yrkesofficerare till samma lägsta löner som beslutades 2012.

För de som redan är inne i yrket uppträder samma fenomen – att ta större ansvar och ökade arbetsuppgifter betalar sig inte som det borde. Att Försvarsmakten inte tydligt erkänner för sig själv och omvärlden att lönen är viktig när det gäller att behålla personal leder inte in på en framgångsrik väg för att långsiktigt personalförsörja Försvarsmakten.

JAS utan piloter flyger inte alls

I våra förhandlingar med Försvarsmakten yrkar därför Officersförbundet nu på ökning för de med allra lägst lön. För GSS innebär det en ökning från 18 000 kronor till 20 500 kronor och för officerare en höjning från 22 000 kronor till 25 000 kronor, samt en höjning på minst 6,5 procent att fördela över tre år för all militärt anställd personal.

Som jag skrev på SvD i somras, Officersförbundets medlemmar kommer att fortsätta utbildas, öva och leverera insatser men vi kommer inte att vara nöjda. Ett antal kommer att lämna Försvarsmakten i förtid samtidigt som vi står inför stora pensionsavgångar. Vakanserna kommer att bli fler och det kommer vara fortsatt svårt att fylla dagens utbildningsplatser och de tillkommande platserna – om inte anställ-

Foto: Cecilia Larsson

ningsvillkoren och arbetssituationen blir bättre. JAS utan piloter flyger inte alls, fler brigader utan utbildad och tränad personal har ingen förmåga och så vidare.

Förändrat mind-set

Jag brukar ofta säga att det måste till en förändring av förhållningssätt, mind-set, inom Försvarsmakten. Det gäller att ställa om efter många års neddragningar för att tillvarata initiativkraften som finns inom organisationen. Den syn på lönesättning som vi ser i dag utgör verkligen ett tydligt exempel på föråldrat förhållningssätt. Vill Försvarsmakten ha piloter till JAS-planen och personal på brigaderna så måste ett uppvaknande till.

STOCKHOLM, 31 OKTOBER 2017
LARS FRESKER, FÖRBUNDSORDFÖRANDE

> KANSLIET

Förbundsdirektör

Peter Löfvendahl
Arbete: 08-440 83 56
Mobil: 070-580 51 07
peter.lofvendahl@officersforbundet.se

Kamrer

Susanne Skäfte

Ombudsmän

Patrik Larsson, Conny Jansson
Mikael Boox, Mikael Kenttälä
Pelle Avelin, Fredrik Norén

Medlems- och försäkringservice

Susanne Bredberg
Carina Viklund

Förhandlingschef

Susanne Nyberg

Ansvarig utgivare

Peter Löfvendahl

Chefredaktör

Josefine Owetz

Kommunikatör

Jennie Timgren

Officersförbundets förtroendevalda revisorer

Jonas Holmgren
Bengt Lundberg

Adress

Officersförbundet
Box 5338, 102 47 Stockholm

Telefon

08-440 83 30

Fax

08-440 83 40

E-post

kansliet@officersforbundet.se

18

LEDARE

3 Nya tider men lönefrågan består

NYHETER

- 6 Positiva erfarenheter av personalsamarbete
- 7 Fem år som tillfälligt tjänstgörande
- 8 Fler soldater krigsplaceringsbara
- 9 "Samarbete nödvändigt för långsiktig stabilitet"
- 10 Slut med lönebesked på posten
- 11 Helikopter 14 nära ett haveri i Norge

REPORTAGE

- 12 Allvarliga säkerhetsbrister inom Försvarsmaktens helikopter verksamhet
- 14 "Det mesta är omhändertaget"
- 16 Bra början men lång väg kvar

FÖRBANDSBESÖK

18 Black Hawk-systemet i full drift om fem år

ANALYS

28 SOM-undersökningen 2016

FÖRBUNDSNYTT

- 32 Gemensam konferens för bättre samarbete
- 33 Utbildningsturné om nya avtalen
- 34 If blir ny försäkringsleverantör

10

14

> "Det var ett väldigt fokus på själva uppgiften i Afghanistan och införandet blev forcerat"

Per Råstedt, chef för 2:a helikopterskvadron

> PRESIDIUM

FÖRBUNDSORDFÖRANDE:

Lars Fresker. Tel: 08-440 83 47,
Mobil: 0706-28 25 81
lars.fresker@officersforbundet.se

1. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Karl-Johan Boberg.
Mobil 076-104 86 30
karl-johan.boberg@officersforbundet.se

2. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Maria von Below. Tel: 0920-234 000
maria.vonbelow@officersforbundet.se

> FRÅGOR

Frågor kring medlemskap, medlemsuppgifter och försäkringar

Susanne Bredberg
Carina Viklund
08-440 83 30.
Telefonstängt onsdagar och fredagar

Frågor kring löne- och anställningsvillkor, rättshjälp, facklig utbildning mm

Ombudsmän Medlemsstöd: 08-440 83 30

Frågor kring information, press och hemsida

Josefine Owetz 08-440 83 34, 070-654 45 00

> REDAKTION

OMSLAGSBILD

Foto: Jonas Malmström

ANSVARIG UTGIVARE

Peter Löfvendahl
peter.lofvendahl@officersforbundet.se

CHEFREDAKTÖR

Josefine Owetz 070-654 45 00
josefine.owetz@officersforbundet.se

REPORTER

Linda Sundgren 070-820 39 88
linda.sundgren@officersforbundet.se

ADRESS

Förbundskansli/tidningsredaktion
Box 5338, 102 47 Stockholm
Besöksadress: Sturegatan 15

TELEFON OCH FAX

Växel 08-440 83 30
Fax 08-440 83 40

ANNONSER

Irmér Media AB, 08-742 10 08
info@irmermmedia.com

Annons bokus senast 1 vecka före redaktionellt manusstopp.

LAYOUT

Produktionsdesign AB
www.produktionsdesign.se
info@produktionsdesign.se

TRYCK

Ljungbergs tryckeri,
Klippan

MANUSSTOPP

Officerstidningen
Nr 8, 28 november

INSÄNDARE

Insändare som överskrider 3500 tecken inklusive blanksteg tas ej emot.

Eftertryck utan skriftligt tillstånd från redaktionen förbjöds.

Insändare skickas till:
info@officersforbundet.se

Tänk på din trygghet. Det gör vi.

Vad händer med dig och din familjs ekonomi om du skulle råka ut för en olycka eller bli långvarigt sjuk?
Officersförbundet har tänkt på dig och satt ihop ett försäkringspaket som skyddar dig.

Läs mer om dina medlemsförmåner på officersforbundet.se eller kontakta medlemservice på telefon 08-440 83 30.

Länsförsäkringar

WE'VE GOT YOU
COVERED

From a single soldier, to a fully functioning base camp, every part of your force requires the ability to operate undetected.

Saab Barracuda offers a broad range of static camouflage solutions, such as the Ultra-Lightweight Camouflage Screen (ULCAS), providing multispectral protection that blends seamlessly with your environment.

Our *thinking edge* combines market-leading signature management expertise, extensive industry experience, and a flexible product development approach, to create advanced camouflage systems, including support systems that keeps you hidden.

www.saab.com

SAAB

Positiva erfarenheter av personalsamarbete

Tillfälligt tjänstgörande kan tillföra både energi och kompetens samtidigt som de bidrar med kunskaper till sina ordinarie arbetsgivare.

Det menar såväl Försvarsmakten som de civila företagen samarbetar med.

I slutet av september tecknade Försvarsmakten en avsiktsförklaring med Scania om samarbete rörande personal. Därmed sällar sig fordonstillverkaren till listan med större och mindre företag, kommuner och intresseorganisationer som på ett eller annat sätt vill samverka

med Försvarsmakten kring personalfrågor.

– En av de stora utmaningarna för oss är att marknadsföra det meritvärde som tjänstgöring inom Försvarsmakten medför. En annan är att förklara hur tillfällig tjänstgöring fungerar, säger Jonas Wannberg vid Prod utbildning, arbetsgivarrelationer.

Rätt kompetens

Många civila företag tror till en början att det handlar om två dagar i veckan istället för några enstaka veckor om året.

Försvarsmakten för också dialog

med andra aktörer för att tillsammans identifiera vilka kompetenser individen fått i FM. Man vill också tydliggöra anställningsbarheten inom olika civila yrken och lyfta fram de delar som eventuellt behöver kompletteras.

– Ett exempel är militär skyddsvakt som vi är nära att kunna validera gentemot den civila väktarutbildningen, säger Jonas Wannberg.

Ett företag med anställda som tidvis tjänstgör i försvaret är IBM.

– Vi har bara positiva erfarenheter. Vi upprätthåller vårt samarbete med Försvarsmakten och får in personal med rätt säkerhetsmed-

vetenhet och rätt kompetens, säger HR-chef Rozita Dadras.

Försvinner på övning

Att anställda försvinner iväg på övning eller repetitionsutbildning brukar gå att lösa, säger hon.

– Oftast får vi reda på det en till två månader i förväg och den framförhållningen räcker för oss. Men sedan behöver man också ha rätt typ av uppdrag här hos oss där vi kan säkerställa att någon kan gå in och ta över arbetsuppgifter vid behov, säger Rozita Dadras.

LINDA SUNDGREN

> NOTISER

SVENSK STYRKA ÅTER UTANFÖR SOMALIA

Sveriges senaste bidrag till EU Navfor utanför Somalia, ME05, avslutade nyligen en fyra dagar lång utbildning med 32 personer ur den somaliska kustbevakningen. Avsikten är att

bidra till uppbyggnaden av det inhemska kustskyddet. Det omfattande sjöröveri som pågått utanför Somalia nådde sin kulmen 2011 med 173 genomförda attacker. Sedan dess har

antalet attacker minskat och under innevarande år har åtta piratrelaterade incidenter rapporterats i området, enligt Försvarsmaktens hemsida. (LS)

RYSKT FLYGPLAN KRÄN

Den 27 oktober kom ett ryskt frakt- och passagerarflygplan av typen TU-204 in i svenskt luftrum.

Eftersom deras tillstånd inte hade börjat gälla är det att betrakta

Fem år som tillfälligt tjänstgörande

”Otroligt givande.” Det säger Jack Makoszewski om sina fem år som tillfällig soldat i Försvarsmakten. Men han är kritisk till omfattande strul med löneutbetalningar och önskar en mer inkluderande hållning från försvarets sida.

Att kombinera sin civila karriär med tjänstgöring inom Försvarsmakten fungerar utmärkt, tycker Jack Makoszewski. Det ger både synergieffekter och välkommen omväxling.

– Sitta på kontoret eller vara i skogen, skjuta eller hålla powerpointpresentationer, kontrasterna är ganska stora och jag får alltid en energiboost efter en militärtjänstgöring. Även om jag är fysiskt slitna känner jag mig mentalt stark.

Positiv input

På samma sätt tror han att GSST (tillfälligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän) bidrar med input till förbandens kontinuerligt tjänstgörande.

– Vi vet att vi bara gör det under en begränsad tid. Jag tror vi tillför energi och att vår närvaro är positivt för alla runtomkring oss, säger han.

Cirka tre veckor om året tjänstgör han som gruppbefäl med sergeants grad i 13:e bataljon vid Livgardets Livbataljon. Några problem att kombinera de militära uppgifterna med jobbet som ledningsgruppsassistent hos IBM upplever han inte. Tvärt om, säger han, är hans båda arbetsgivare måna om att det ska fungera och gör vad de kan för att underlätta.

För loggbok

– Stort kudos till Försvarsmakten som skickar ut vår tjänstgörings-

Foto: Niklas Ehlen – FM

Jack Makoszewski kom till Sverige från Polen med sina föräldrar som liten. Att tjänstgöra i Försvarsmakten är för honom ett sätt att återgälda att familjen fick stanna i landet.

plan med mycket god framförhållning. Det uppskattas inte minst av mina chefer här på IBM.

Däremot har det varit en hel del praktiska problem från Försvarsmaktens sida, berättar Jack Makoszewski. Inte minst vad gäller löneutbetalningarna.

– Det har varit otroligt mycket strul med lönerna och jag måste föra personlig loggbok för att vara

säker på att jag får rätt ersättning. Senaste året har det blivit betydligt bättre för min egen del, men när jag pratar med mina soldater är det alltid något som inte stämmer.

Vill vara delaktig

Han önskar även mer information och närmare

sammanhållning med regementet.

– I år fick vi äntligen en inbjudan till Livgardets dag den fjärde

december, men det är sällan vi får information om vad som händer på bataljonen och regementet när vi inte är där. Vi är stolta över att tillhöra Försvarsmakten och vill vara delaktiga.

Jack Makoszewski säger att han gärna skriver på för ytterligare en tjänstgöringsperiod i Försvarsmakten. Därefter kan han tänka sig att gå in i hemvärnet. Men det kräver att uppdraget även i fortsättningen går att kombinera med privatlivet och den civila karriären.

LINDA SUNDGREN

”Det är sällan vi får information om vad som händer på bataljonen”

KTE LUFTRUM

som ett brott mot tillträdesförordningen.

Försvarsmakten har rapporterat händelsen till regeringskansliet. (JO)

NY HANGAR OCH HELIKOPTERPLATTA I RONNEBY

Den nya helikopterhangaren i Ronneby har en yta på 20 000 kvadratmeter med plats för 17 maskiner av typen helikopter 14 och 15. Den tillhörande uppställningsplattan har

kapacitet för tolv helikoptrar samtidigt. Tidigare har ett nytt flygledartorn färdigställts liksom en helikopterplatta och taxibanor för transportflyg, en incidentplatta för

fyra Jas 39 Gripen samtidigt samt infrastruktur och drivmedelsförsörjning runt de nya anläggningarna. Invigningen av de nya faciliteterna skedde den 20 oktober. (LS)

Nya ubåten kan levereras tidigare än beräknat

Saab Kockums planerar att leverera den nya ubåten ett år tidigare än beräknat. Flera andra länder har också visat intresse för svenska A 26.

Johan Stensson är stabschef på affärsenheten submarines hos Saab Kockums. Han berättar att produktionen av den nya ubåten löper planenligt och att det just nu pågår tillverkning av skrovsektioner i Karlskrona. Samtidigt installeras flera av A 26:ans system i samband med halvtidsmodifieringen av försvarets båda ubåtar i Gotlands-klassen för att tas i bruk nästa år.

– På så sätt får vi ett kvitto på att systemen fungerar som de ska, säger Johan Stensson.

Det finns också ett intresse för den svenska ubåten i andra länder. Polen och Holland är på väg att upphandla nya ubåtar och där finns den svenska modellen med.

Tre segment

För att bättre svara mot efterfrågan utomlands, jobbar Saab Kockums med tre olika segment av ubåten.

Den svenska versionen kallas Oceanic, är 65 meter lång, har plats för 35 besättningsmän och tillhör mellanklassen. Pelagic är namnet på den minsta klassen med ubåtar på endast 50 meter medan den största versionen blir hela 80 meter lång.

– Vi kallar den Oceanic extended range eftersom den kommer ha bäst uthållighet och längst räckvidd, säger Johan Stensson.

Enligt den ursprungliga planen skulle A 26 börja levereras 2023, men nu räknar Saab Kockums med att överlämnandet ska inledas ett år tidigare.

LINDA SUNDGREN

Fler soldater krigsplaceringsbara

Tydligare, mer samövning, och fler befattningsutbildade. Den förlängda grundutbildningen har fått avsedd effekt, enligt en rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut.

År 2016 förlängdes den militära grundutbildningen från tre månader till mellan nio och tolv månader. Ambitionen var att öka antalet rekryter som genomgår befattningsutbildning, öka effektiviteten och att samövningen i större förbandsenheter skulle bli en tydligare del av utbildningsupplägget. Den utvärdering som Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, genomfört av den förlängda militära grundutbildningen (MGU), visar att samtliga tre mål är uppfyllda. Av de drygt 150 kontrollerade individer som ryckte in i det gamla systemet var det i snitt 79 procent som sex månader efter avslutad grundutbildning hade genomfört en befattningsutbildning. Det kan jämföras med 88 procent i det nya systemet.

Endast två förband

– Måluppfyllnaden är god. Fler fullföljer hela utbildningen, och blir därmed krisplaceringsbara, och man upplever högre effektivitet och tydlighet, säger Peter Bäckström som tillsammans med Juuko Alozius skrivit rapporten.

Endast två förband, Sjöstridskolan (SSS) och Försvarsmedicincentrum (Fömedc), ingick i studien. Det var de enda som vid mätillfället hunnit slutföra den nya utbildningen.

– Hade vi tittat på exempelvis arméförbanden tror jag att vi hade sett en ännu större ökning av indi-

FAKTA: Värnplikten i Sverige

1901: Sverige inför allmän värnplikt

1989: Kvinnor får tillträde till samtliga militära befattningar.

1994: Kravet om att kvinnor efter avslutad värnplikt måste söka vidare till officersbefattningar avskaffas.

2010: Allmän värnplikt i fredstid blir vilande och ersätts av en frivillig tre månader lång grundutbildning. Befattningsutbildningen ska ske som anställd vid respektive förband.

2016: Den frivilliga grundutbildningen förlängs till nio till tolv månader och inkluderar därmed även befattningsutbildningen.

2017: Andra mars meddelade regeringen att mönstring och värnplikt återinförs med 4000 individer om året. För första gången omfattas både män och kvinnor.

”Att öka rekryteringen var inte ett uttalat mål hos politikerna”

vider som fullföljt hela utbildningen jämfört med tidigare, säger Peter Bäckström. Både Fömedc och SSS låg relativt högt även med den gamla utbildningen.

Minskat glapp

Enligt rapporten var den allmänna upplevelsen bland de nyckelpersoner som intervjuats inom Försvarsmakten att effektiviteten i utbildningen ökat. Dels därför att rekryter inte har samma begränsningar i arbetstidsuttag som anställda och att vissa moment, som vapenvård och förberedelser, kan utföras kvällstid. Dels därför att det glapp som tidigare ibland uppstod mellan grundutbildning och befattningsutbildning minskat.

– Genom intervjuerna framkom

att den tidigare befattningsutbildningen inte alltid var så tydlig. Vissa upplevde att det saknades en tydlig plan för rekryterna när de kom ut på förbanden och att det kunde dröja innan de fick påbörja sin befattningsutbildning, säger Peter Bäckström.

Rekrytering

En fråga som däremot inte undersöktes i den aktuella studien var om den förlängda utbildningen också påverkat rekryteringen av nya rekryter.

– Att öka rekryteringen var inte ett uttalat mål med den nya utbildningen. Därför tittade vi heller inte på det, säger Peter Bäckström.

LINDA SUNDGREN

> NOTISER

ARCTIC CHALLENGE SNÄPPAR UPP

Den 12 oktober gav regeringen Försvarsmakten i uppdrag att ingå en överenskommelse med övriga deltagande länder i Arctic Challenge (Ace)

om att utveckla flygövningen. Syftet med nivåhöjningen är att göra övningen mer utvecklande för de svenska förband som deltar. Det skri-

ver regeringen på sin hemsida. Sverige har deltagit i ACE sedan 2013. Övningen, där även USA ingår, genomförs vartannat år under nordisk

ledning. Med den planerade nivåhöjningen kommer Ace att bli en så kallad flaggövning. (LS)

Ny rapport om Sveriges nationella säkerhet: "Samarbete nödvändigt för långsiktig stabilitet"

Totalförsvarets forskningsinstitut har lanserat "Strategisk utblick 7". Årets utgåva fokuserar på vårt närområde och Sveriges nationella säkerhet.

Den 11 oktober presenterade Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, den årliga utgåvan av "Strategisk utblick". Temat för årets rapport, som är nummer sju i ordningen, är närområdet och nationell säkerhet.

Artiklarna i rapporten lyfter fram forskning och analyser inom en rad olika områden som är av intresse i den försvars- och säkerhets-

politiska debatten – och reflekterar kring de säkerhetsutmaningar som Sverige står inför de närmaste åren.

Försvarsminister Peter Hultqvist deltog i lanseringen av årets utgåva av "Strategisk utblick" och talade i sitt anförande om att årets rapport tar upp de försvars- och säkerhetspolitiska utmaningarna som finns i Östersjöområdet, och den ökade betydelsen av att samarbeta med andra länder.

Han lyfte bland annat fram övning Aurora 17, och nämnde att världlandsstödet, som för första gången övades då, är en viktig pusselbit inför framtida bilaterala samarbeten.

"Samarbetet med andra är avgörande för den långsiktiga stabiliteten och freden i vår del av Europa. Hot mot freden och svensk säkerhet avvägrs bäst i gemenskap och samverkan med andra länder. Sverige ska kunna verka tillsammans med andra och ge och ta emot stöd som även kan vara militärt", sa Peter Hultqvist.

Bland de ämnen som FOI:s forskare skriver om i årets rapport finns bland annat "Tyskland – en ny bundsförvant för Sverige i Europa?", "Internet som militär arena – en utmaning i totalförsvaret" och "Hotet från långreckvidiga vapen".

JOSEFINE OWETZ

Goda erfarenheter av Aurora 2017

Sverige har förmåga att genomföra omfattande försvarsmaktsövningar på ett bra och säkert sätt. Den slutsatsen drar general Bengt Andersson, övningsledare för Aurora 2017. Redan nu har övningsledaren för nästa storövning 2020 utsetts.

I slutet av oktober utvärderade övningsledningen för Aurora sin insats. Enligt Bengt Andersson visar den att Sverige har förmågan att genomföra övningar av den här storleken och med internationellt deltagande.

– Vi kunde genomföra i stort sett

all planerad verksamhet. Det var bara ett par moment som behövde ställas in och det var flyget och helikopter som inte kunde flyga på grund av dimma, säger han.

Sex allvarligt skadade

Av de cirka 20 000 som deltog i övningen skadades sex individer så allvarligt att det krävde sjukhusvård. Antalet lindrigare åkommer håller på att sammanställas.

– Med hänsyn till det stora antalet deltagare och hur länge övningen pågick måste man säga att det var relativt få större olyckor.

Men man har också dragit lärdomar, som att planeringstiden i vissa

avseenden var för kort. Det har man tagit fasta på inför Aurora 2020 där både övningsledare och planeringschef redan är utsedda.

Bättre framförhållning

– Det är en stor fördel. Andra länder som ska delta måste bjudas in i god tid eftersom de ofta har en treårig planeringscykel. Jag fick inte någon planeringschef förrän till midsommar 2015 och hann därför inte riktigt med de här delarna, säger Bengt Andersson.

Övningsledare för Aurora 2020 är brigadgeneral Stefan Andersson.

LINDA SUNDGREN

Försvarshögskolan närmare examenstillstånd

I sex år har Försvarshögskolan arbetat för ett examinationstillstånd på forskarnivå. Efter rekommendation från Universitetskanslersämbetet ligger ärendet nu hos regeringen för beslut.

Den 25 oktober beslutade Universitetskanslersämbetet (UKÄ) att föreslå regeringen att godkänna Försvarshögskolans (FHS) ansökan från december 2016 om att erhålla examenstillstånd på forskarnivå inom området försvar, krishantering och säkerhet. Nu ligger ärendet på regeringens bord.

Beslut innan årsskiftet

– Förhoppningen är att vi får ett beslut innan årsskiftet och att vi kan dra igång utbildningarna hösten 2018, säger prorektor Martin Norsell. Men allt hänger på hur snabbt regeringen är och om vi hinner få en förordningsändring på plats i tid.

Ensam i Sverige

Ansökan handlar om examenstillstånd inom två ämnen: statsvetenskap med inriktning krishantering och säkerhet samt krigsvetenskap. Om regeringen ger sitt godkännande kommer FHS att bli ensam i Sverige med forskarutbildning i dessa ämnen.

Bedömningen hos UKÄ har genomförts av en forskargrupp med deltagare från bland annat Försvarshögskolan i Finland liksom professorer från Uppsalas och Göteborgs universitet.

LINDA SUNDGREN

INVIDZONEN TIO ÅR

Anhörigorganisationen Invidzonen firar tio år. Invidzonen startade som ett enskilt initiativ av Cesilia Karlsson Kabacs i samband med att hennes

sambo åkte till Nepal för FN-tjänstgöring och hon blev kvar själv hemma med en tioårig son. Invidzonen stödjer anhöriga till militärer, poliser och

andra som gör utlandstjänst genom bland annat telefonjour och anhörigträffar. De första tre åren drevs organisationen helt ideellt, men finansie-

ras idag med stöd av Försvarsmakten och Rikskriminalpolisen. (LS)

Försvarmakten minskar spridning av känslig information: Slut med lönebesked på posten

Vid årsskiftet slutar Försvarmakten att skicka ut lönespecifikationer med posten till anställda som har tillgång till Prio. Det för att möta ökade krav på att begränsa spridningen av känslig information. Men begränsningen i utskicken gäller inte för alla anställda.

Försvarmakten meddelade nyligen att utskicken av lönespecifikationer begränsas från och med januari 2018. I stället kommer de anställda endast att få tillgång till lönespecifikationerna i Prio-systemet.

– Vi behöver begränsa mängden information som vi skickar utanför Försvarmakten. Det är ett led i ett ökat säkerhetstänk, säger Katarina Olsson, redovisningschef på Försvarmakten.

Hur kommer det sig att denna förändring sker just nu?

– Försvarmakten ska byta löneutbetalande bank och i och med detta bankbyte har vi börjat se över vilken information som vi skickar ut från myndigheten till banken, säger hon.

Förändringen är också en följd av det förändrade omvärldsläget och det som har framkommit i IT-skandalen inom Transportstyrelsen, berättar Katarina Olsson.

– Transportstyrelseskandalen i sig påverkar inte Försvarmaktens arbets sätt. Men den har fungerat som en ögonöppnare för många myndigheter och företag.

– Indirekt innebär det för Försvarmaktens del att de som har till uppgift att driva dessa frågor får lite draghjälp av skandalen då in-

Foto: Trons - TT

tresset för säkerhetsfrågor har ökat i stort, säger hon.

I denna översyn har det blivit mer angeläget att se över vilken känslig information som hanteras av externa aktörer utanför Försvarmakten, och här kommer lönespecifikationerna in.

– På lönespecifikationen finns det uppgifter som kan vara känsliga om de hamnar i fel händer. Som det fungerar idag är detta information som inte bara hanteras av banken, utan de i sin tur skickar den vidare till en underleverantör. Det är i flera led som informationen sprids externt och den spridningen vill vi minska, säger Katarina Olsson.

Vilka känsliga uppgifter finns det i lönespecifikationerna?

– Vi vill skydda den sammantagna informationen om när försvarmaktspersonal har deltagit i övningar, vilka personer det rör och vilka övningar det handlar om.

Begränsningen i utskick av lönespecifikationer kommer att gälla för många av Försvarmaktens anställda, men de som inte har tillgång till Prio kommer även i fortsättningen att få lönespecifikationen hemskickad. Detta rör bland annat GSS/T, reservofficerare, personal som tjänstgör utomlands och visstidsanställda.

– Alla ska på något sätt ha tillgång till sin lönespecifikation. Vi får se hur vi kan lösa det på bästa sätt. Grupper som i specifika fall inte har tillgång till Prio kommer att få ange särskilda skäl för att i fortsättningen få lönespecifikationen hemskickad.

Hur ser ni på att känslig information även fortsättningsvis kommer att hanteras utanför myndigheten?

– Det är den samlade informationen som vi vill komma åt. En enskild lönespecifikation innebär

ingen risk för rikets säkerhet. Det handlar alltså om att sprida den samlade informationen från ett IT-system till IT-system utanför Försvarmakten. Det är det vi vill begränsa. Pappersspecifikationerna skickas direkt till den anställde och passerar inte tredje part. Postens hantering ses inte som en risk då informationen är försluten och är inte heller samlad, säger Katarina Olsson.

Lönespecifikationen som finns i Prio-systemet idag innehåller inte alla uppgifter som den man får hemskickad, bland annat saknas ledighetssaldot. Detta kommer att bli tillagt i och med övergången i januari.

– När det här är implementerat kommer lönespecifikationen i Prio att se ut exakt som den man får hemskickad idag, säger Katarina Olsson, Försvarmaktens redovisningschef.

JOSEFINE OWETZ.

> NOTISER

SKYDDSOMBUDENS DAG

Den 25 oktober hölls skyddsombudens dag, samma vecka som europeiska arbetsmiljöveckan och den årliga Arbetsmiljörisdagen i Stockholm.

Temat var den digitala arbetsmiljön och på Saco-förbundens seminarium talade bland andra Jan Gulliksen, professor i människa-datorinteraktion,

om risker och möjligheter med digitaliseringen ur ett arbetsmiljöperspektiv. Syftet med skyddsombudens dag, som instiftades 2012 i samband med

skyddsombudens 100-årsjubileum, är att uppmärksamma deras viktiga roll i arbetsmiljöarbetet. (LS)

Foto: Mats Carlsson - FM

Helikopter 14 nära ett haveri i Norge

Det var med väldigt små marginaler som en Helikopter 14 från Helikopterflottiljen i Luleå undvek ett haveri i Norge förra vintern. Det slår Statens haverikommissionen fast i sin utredning av händelsen.

Den 27 februari 2016 var en Helikopter 14 från Helikopterflottiljen i Luleå inblandad i ett allvarligt tillbud i Norge. Det var under en flygning över sjön Gilten nära tätorten Namsos som helikoptern slog i isen och var nära en allvarlig olycka, konstaterar Statens haverikommissionen i sin utredning av tillbudet.

Helikoptern i fråga flög som nummer två i en rote som bestod av två Helikopter 14. Flygningen var en del av förberedelserna inför deltagandet i övningen Cold response samma år. Syftet med momentet var att förbereda besättningarna på att uppträda i övningsområdet, bland annat genom att lära känna terrängen under vinterförhållanden. Samtidigt hade de även fått i uppgift att transpor-

tera soldater från andra svenska förband ut till deras övningsplatser i fält.

Tillbudet inträffade när helikoptrarna hade lastat av soldater och var på väg tillbaka mot en tillfällig bas. Helikoptern kolliderade med isen när de flög på låg höjd, i ned-satt sikt, över en frusen sjö. Landningsstället slog i isen och lämnade efter sig ett 20 meter långt och 50 centimeter djupt spår i snön.

Ingen i besättningen skadades men tillbudet var mycket allvarligt och med bara smärre förändringar hade det kunnat bli en allvarlig olycka, enligt utredningen.

Haverikommissionen skriver i sin utredning att tillbudet berodde på otillräcklig utbildning i kombination med uteblivna riskåtgärder.

Att ingen reagerat på riskerna som en följd av detta menar haverikommissionen tyder på att det finns brister i rutinerna på central nivå vad gäller övervakning och uppföljning av verksamheten med Helikopter 14.

JOSEFINE OWETZ

Militärmusikalisk show hyllar veteraner

Hallå där...

Anders Alhbin, Livgardets dragonmusikkår, som är programchef och producent för Sveriges veteranattoo, en militärmusikalisk föreställning med premiär hösten 2018.

Vad är det ni ska göra?

– Vi ska göra en hyllningsföreställning. Fokuset på veteraner har ökat och vi är många som haft känslan att vi vill vara med och sprida veteranbegreppet. Jag har arbetat med militärmusik i elva år och länge känt att jag vill uppmärksamma våra veteraner – och jag kan bidra genom musik.

Hur kom ni på att ni ville uppmärksamma veteranerna?

– Det var 2010, när två av våra kollegor på Livgardet stupade i Afghanistan. Det startade en tankeprocess hos mig och en kollega och när vi några år senare besökte USA såg vi ett storslaget tattoo som uppmärksammade Vietnam-veteraner. Då insåg vi att vi hade hittat en vinkel och form på vad vi ville göra.

Vad innebär ett tattoo?

– Det kommer från ordet tapto, slå tappen i trumman när man ska gå hem för kvällen. Kortfattat går det ut på att man samlar militära musikartister, går i marschformationer och har uppvisningar. Det har funnits Swedish military tattoo tidigare, de gjorde sin sista föreställning 2006.

Vad kommer er tattoo att innebära?

– Vi har försökt att förfina konceptet genom att låta temat ”veteran” vara som en röd tråd i hela programmet. Vi vill synliggöra vad Sverige har gjort för insatser historiskt och har valt ut åtta olika insatser som vi ska fokusera på. Musiken kommer att ha veteranerna förstås. Det blir mycket marschmusik, men vi kommer även att spela populärmusik från respektive årtionde när insatserna ägde rum.

Foto: Privat

Anders Alhbin

”Detta blir första tattoon på många år där alla tre kårer samlas.”

Vad kännetecknar militära musikkårer?

– Pompa och ståt. Vackra uniformer. En militär musikkår kan göra allt i princip, från begravningsmusik till danskvällar på baler. Det finns en oerhörd bredd och möjlighet om man använder kårens resurser på rätt sätt. I dag har vi tre professionella musikkårer i Försvarmakten. Detta blir första tattoon på många år där alla tre kårer samlas på en större föreställning.

Veterantatton anordnas av den ideella föreningen Gula flugan i samarbete med Fredsbaskrarna. Föreställningen visas på Hovet i Stockholm den 19 och 20 oktober 2018. Biljetterna släpps snart och veteraner kommer att kunna köpa biljetter till ett rabatterat pris.

JOSEFINE OWETZ

ORDFÖRANDEBYTTE HOS INSPEKTIONEN FÖR FÖRSVARSUNDERRÄTTELSE

Lagman Caroline Hindmarsch har av regeringen utsetts till ny ordförande för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet (Siun).

Myndigheten har till uppgift att kontrollera att den försvarsunderrättelseverksamhet som bedrivs av Försvarmakten, Försvarets radioanstalt,

Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut, utförs i enlighet med regelverket. Caroline Hindmarsch förordnande gäller från

första november i år till 31 oktober 2021. (LS)

Statens haverikommission: Allvarliga säkerhetsbrister inom Försvarmaktens

HELIKOPTER- VERKSAMHET

Allvarliga tillbud, påtalade brister som inte omhändertas och utlovade säkerhetsrutiner som uteblivit. Statens haverikommission pekar på omfattande säkerhetsproblem inom Försvarmaktens helikopterverksamhet.

Text: Linda Sundgren

– Vi har inte haft några dödsfall på helikoptersidan sedan 2007, men det beror mer på tur och tillfälligheter än något annat. Utifrån de allvarliga tillbudena i verksamheten som varit de senaste tio åren hade Försvarmakten kunnat haft ett antal havererade helikoptrar med tio till tjugo svårt skadade eller döda, säger haveriutredare Agne Widholm.

Utredningen Statens haverikommission genomförde efter det allvarliga helikoptertillbudet under Opeval spie (operational evaluation/special patrol insertion and extraction) utanför Visingsö i oktober 2015 då flera personer riskerade att allvarligt skadas eller omkomma (se Officerstidningen nr 6, 2017), pekar inte bara på en mängd brister i det aktuella fallet. Den blottlägger också omfattande säkerhetsproblem inom stora delar av helikopterverksamheten och en kultur där uppdrag genomförs, trots att det ibland saknas såväl tillräckliga förmågor som kompetens. Haverikommissionens utredningsledare, Agne Widholm, tidigare helikopterpilot i Försvarmakten, har utrett flera allvarliga militärhelikoptertillbud, däribland Opeval spie.

– **UTREDNINGEN VISAR ATT** det fanns en can-do-culture inom helikopter som inte är särskilt hälsosam, säger han. Man ville leverera och utföra uppdragen, men såg inte alltid att det saknades förutsättningar för ett säkert genomförande. Många upplevde också att det fanns ett tryck uppifrån som var svårt att stå emot.

Agne Widholm säger att hans uppfattning är att delar av dagens kompetensbrist och säkerhetsproblem, grundlades runt millennieskiftet, något han grundar på SHK:s utredningsarbete

liksom tidigare erfarenheter. Gamla helikoptersystem fasades ut enligt tidsplan medan nya helikopter 14 och 15 blev kraftigt försenade.

– Den uttagna flygtiden per år sjönk dramatiskt och har i efterhand inom helikopterflottiljen beräknats till en minskning runt 100 000 flygtimmar fram till år 2016, säger han. Vissa specialförmågor övades nästan inte alls, som exempelvis flygning i fjällterräng och uppträdande över hav med vinschning.

Därtill kom allmänna nedskärningar vilket drabbade ledningen av flygverksamheten, både på Högkvarteret och flottiljerna.

– **NÄR DET NYA** helikoptersystemet (hkp 16 red. anm.) sedan anskaffades går det så fort att man inte hinner införa det metodiskt med samtidig utbildning av ledningspersonal på Högkvarteret. Istället utbildar man i första hand besättningarna, säger Agne Widholm.

Mellan 1998 och 2007 inträffade flera helikopterolyckor inom Försvarmakten med totalt 14 omkomna. Den senaste i Ryds då två helikoptrar kolliderade i luften och fyra personer dog. Säkerhetsläget bedömdes som allvarligt och för att Försvarmakten senare skulle få klarstecken att införskaffa helikopter 16-systemet genomfördes militärhelikopterutredningen. Försvarmakten meddelade utredningen att ett antal säkerhetshöjande åtgärder skulle genomföras, däribland införande av ett SMS-system (strukturerat arbetsätt för metodiskt omhändertagande av säkerhetsfrågor). Men en-

Agne Widholm

Foto: Peter Knutson – SHK

ligt Haverikommissionens utredning av det allvarliga tillbudet med hkp 16 och Opeval spie kom SMS-systemet aldrig på plats.

– **MAN INFÖRDE VISSA** delar av ett SMS, men de hänger inte samman och vissa bitar saknas helt, säger Agne Widholm.

Enligt SHK:s utredningar lider helikopterverksamheten fortfarande av kompetensbrist inom vissa förmågor, framför allt uppdrag avseende flygning över hav och flygning enligt instrumentflygregler. Det, i kombination med högt arbetstempo och tryck på leverans uppifrån kan leda till farliga situationer.

– Om cheferna på Högkvarteret haft tillräcklig kunskap om den här typen av uppdrag hade de aldrig tillåtit Opeval spie. Beslutet att genomföra verksamheten lades på divisionschefen som inte heller hade tid eller förmåga att göra en korrekt bedömning. Slutligen landade det i knät på en enskild besättningschef, säger Agne Widholm.

HAN POÄNGTERAR DOCK att Haverikommissionens utredningar inte syftar till att förmå Försvarsmakten att sluta utveckla metoder eller tänja på gränserna. Men verksamheten måste genomföras mer systematiskt och kontrollerat med väl avvägda riskanalyser, vilket i sig leder till ökade möjligheter att bygga nya förmågor.

– Ytterst handlar militär flygsäkerhet om möjligheten att skapa ett högt stridsvärde för att kunna möta fienden på bästa sätt och med de begränsade resurser Försvarsmakten har. Då kan man inte förlora besättningar och materiel på vägen fram på grund av brister i egen säkerhet, säger Agne Widholm. ▶

Statens haverikommission pekar på hur allvarliga händelser med stor risk för personskador eller dödsfall tenderar att tonas ner när de rapporteras. Här följer några exempel:

2015, oktober. En patrull hängandes i rep under helikopter 16 ska lyftas från ett fartygsdäck. Repet fastnar. Två personer slänger sig i vattnet. Fyra andra dras kraftigt mot relingen, men klarar sig med lindrigare skador. Avvikelsesrapporten fick rubriken: *"Utstörd på radio under SPIE fartyg"* och klassificerades initialt som ett tillbud.

2013, maj. Under en övningsflygning i mörker med tre helikopter 16 var en av maskinerna nära att kollidera med marken i 92 knops fart. Händelsen fick rubriken: *"Ofrivillig nedgång till marken"* och klassades som tillbud. Senare ändrade Högkvarteret klassificeringen till allvarligt tillbud.

2012, oktober. I samband med inflygning på helikopter 16 var två helikoptrar nära att kollidera. Besättningen bestod av både svenska och amerikanska piloter. De svenska piloterna ansåg att någon driftsstörningsanmälan inte var nödvändig, men ändrade sig efter påtryckningar från de amerikanska piloterna som menade att erfarenheten behövde dokumenteras. Enligt en av de amerikanska piloterna var händelsen det allvarligaste tillbudet denne varit med om. Händelsen rubricerades som: *"Nära passage HKP16"* och klassades som tillbud.

2012, februari. Vid utbildning av en pilot i vinschning mot fartyg med helikopter 15 fastnade vinschvajern runt utstickande delar på fartygets mastarrangemang. Innan ytbärgaren hann frigöra sig fick vinschvajern betydande skador. Händelsen rubricerades som: *"Skadad vinschvajer"* och klassades som tillbud.

Källa: SHK:S rapport Allvarligt tillbud till olycka vid Visingsö

Flygvapenchefen om kritiken:

”DET MESTA ÄR OMHÄNDERTAGET”

Flygvapenchefen håller till stor del med om den kritik Statens haverikommission riktar mot helikopterverksamheten. Men han säger också att majoriteten av bristerna är omhändertagna och bedömer flygsäkerheten som godtagbar.

Text: Linda Sundgren

Mats Helgesson hade tillträtt tjänsten som flygvapenchef bara månader innan det allvarliga helikoptertillbudet under Opeval spie inträffade i oktober 2015. Händelsen, säger han, blev en trigger för den genomlysning av säkerheten inom helikopterverksamheten som pågått de senaste ett och ett halvt åren.

– För att skapa tid för analys och eftertanke beordrade jag omedelbart begräsningar i väder- och siktförhållanden. Därefter

sammankallade vi ett stort antal personer som är involverade i flygsäkerheten till ett seminarium, säger Mats Helgesson.

MÖTET LEDDE TILL en tiopunktlista med potentiella problemområden som skulle undersökas närmare, däribland personalkompetenser, resurstillgång och hantering av avvikelserapporter.

– Idag är det mesta omhändertaget, säger Mats Helgesson.

Men det återstår fortfarande en del arbete, bland annat för att stärka flygsäkerhetskulturen, och det kommer vi att fortsätta med.

Den dalande flygsäkerheten beror, enligt Mats Helgesson, bland annat på personalneddragningar. Antalet anställda för analys av tillbuds- och olycksrapporter har blivit färre vilket i sin tur lett till minskat förebyggande säkerhetsarbete och sämre återkoppling till förbanden.

- VI HAR INTE haft någon dödsolycka inom Försvarens flygverksamhet sedan 2007 och flygsäkerheten har bedömts som god. Därför har vi tillåtit magra av alltför mycket och vi har inte måktat med att vara framåtriktade på det sätt vi behöver vara, säger han.

Flygsäkerhetschef, Michael Rosenqvist, håller med om att personalbristen är ett problem.

– I början av nittiotalet var vi cirka 20 stycken som jobbade med avvikelser och analys. Nu är vi sex och en halv tjänst, även om det inte är direkt jämförbart eftersom vi är organiserade lite annorlunda. Men nu utökar vi med tre tjänster från årsskiftet och min bedömning är att det kommer att räcka, säger han.

ETT ANNAT IDENTIFIERAT problem är att flygdivisionerna gått tungt och att verksamhet genomförts i högt tempo. Nu uppmanar ledningen förbanden att endast planera in 80 procent verksamhet i förhållande till kapaciteten inför nästa år. Resterande 20 procent ska kunna nyttjas för snabbt uppkomna uppdrag utan att medföra överbelastning.

– Att säga exakt hur mycket 80 procent är går förstås inte, men här kommer våra duktiga chefer in. De har kunskapen att göra bra bedömningar, säger Mats Helgesson.

Och den chef ute i verksamheten som säger nej får gehör, lovar han.

– När de säger stopp står jag fullt ut bakom deras beslut. De vet vad som kan, och inte kan, genomföras med bibehållen säkerhet.

Michael Rosenqvist poängterar att så sker redan idag.

- UNDER AURORA VAR det en flygdivision som sa att nej, vi klarar inte det här. Då ställde vi in det momentet, bara för att ta ett exempel.

Planerade åtgärder för ökad flygsäkerhet efter beslut den tionde oktober

- Tillförsel av tre stycken handläggare till flygsäkerhetssektionen.
- Vidareutveckla Prio avvikelserapportering.
- Flygsäkerhetssektionen ska ge ökat stöd till ansvarshavarna.
- Översyn av flygsäkerhetsofficersfunktionen.
- Förstärkt utbildning av handläggare Flygsäk (Prod flyg) och FSO (förband).
- Flygsäkerhetsfunktionen ökad närvaro i verksamheten.
- Återkommande kampanjer för ökad flygsäkerhet. Seminarier, affischer med mera.
- Ökat internationellt flygsäkerhetssamarbete.

Båda menar att det idag finns en betydligt större medvetenhet kring säkerhetsfrågor inom helikopter än för bara ett par år sedan. Men ytterligare resurser kommer att satsas på området.

– Flygsäkerheten upprätthåller inte sig själv. Arbetar vi inte aktivt med det kommer vi att ha nya problem om fem år, säger Mats Helgesson.

Såväl Helgesson som Rosenqvist tycker att Haverikommissionens (SHK) rapport efter Opeval spie-tillbudet gav en rättvisande bild av säkerhetsläget inom helikopter och välkomnar det grundliga arbete som haveriutredarna genomfört. Men det finns delar i rapporten som man är tveksam till. Bland annat kritiken att det saknas ett SMS-

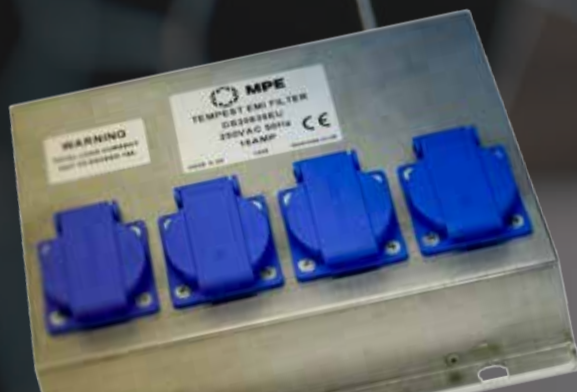
system (strukturerat arbetssätt för metodiskt omhändertagande av säkerhetsfrågor).

- VI MENAR ATT vi arbetar systematiskt, säger Mats Helgesson. Men samtidigt vill vi alltid bli bättre och lära oss mer. Exempelvis kommer stora delar av vår flygsäkerhetsorganisation på Högkvarteret att gå en kurs i SMS i december för att få nya intryck och kanske nya verktyg för arbete med flygsäkerheten. ▶

”Flygsäkerheten upprätthåller inte sig själv”

RÖS and TEMPEST Pluggable Filters

Has been designed to deliver optimum performance across the full frequency range and under all loading conditions.

Jolex

– for all your
EMC & Thermal solutions

Foto: Jonas Malmström

BRA BÖRJAN MEN LÅNG VÄG KVAR

Flygsäkerhetsinspektören om säkerheten inom helikopter

”Åh herregud. Det var min första reaktion när jag läste Haverikommissionens rapport om Opeval spie. Det var riktigt otäckt”, säger flygsäkerhetsinspektör Anders Janson.

Text: Linda Sundgren

Enligt Anders Janson har flygsäkerhetsinspektionen vid flera tillfällen under senare år uppmärksammat Försvarmakten på brister inom helikopterverksamheten utan att de åtgärdats fullt ut. Men nu har det skett en förändring, säger han.

– **FÖR ETT HALVÅR** sedan gjorde vi en grundlig tillsyn av helikopterverksamheten under tre dagar och det var betydligt bättre än jag hade förväntat mig. Man har tagit till sig kritiken och börjat jobba med de här frågorna på allvar, säger han och fortsätter.

– Men det är lång väg kvar. Säkerhetskultur handlar om ett

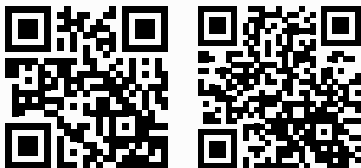
Anders Janson

Foto: FM

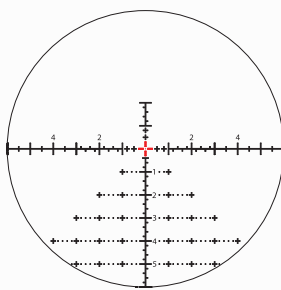
mind set och måste gå från ÖB i toppen och hela vägen ut till förbanden. Ett sådant förändringsarbete tar tid.

ANDERS JANSON ANSER att Haverikommissionen (SKH) gjort ett bra jobb med rapporten om Opeval spie och säkerheten inom helikopterverksamheten. Dock instämmer han inte i den kritik som utredningen riktar mot hans egen funktion. Enligt SHK borde flygsäkerhetsinspektören inte finansieras med medel som beslutas av ÖB, eftersom försvarsledningen genom sitt budgetansvar har styrkontroll över verksamheten. Anders Janson är av annan uppfattning.

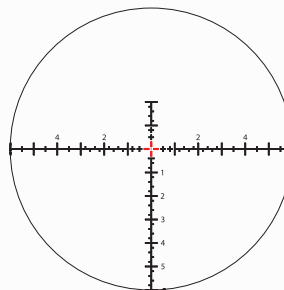
– När vi gör tillsyner på förband eller organisationer lyder vi direkt under försvarsdepartementet, inte ÖB. Jag kan därför inte se några problem med ÖB:s budgetansvar för flygsäkerhetsinspektionen. ■

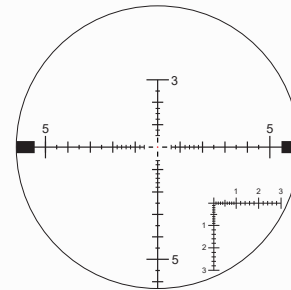
STRYKER HD. FOR THE ACCURATE STRIKE.
4.5-30x56 med medförstorande riktmedel, Klara för leverans.

LRD-1T
FOV @ 30x

LRD-1P
FOV @ 30x

DLR-1
FOV @ 30x

STRYKER HD[®] | **DELTA[®]**
o p t i c a l

High-quality HD extra lågdispersionsglas
Tre tillgängliga riktmedel: LRD-1T, LRD-1P, DLR-1.
Riktmedlen är graderade i Milliradian (MIL). 1 click = 0.1 MIL (10 mm/100 m)
Maximal höjdjustering: 300 cm /100 m
Tubdiameter: 34 mm
Vikt: 1042 g | Längd: 365 mm | 10 års garanti

ASTRO SWEDEN AB, 53237 Skara, Tel. 0511798100, www.astrosweden.se

www.deltaoptical.eu

BLACK HAWK I FULL DRIFT

K-SYSTEMET OM FEM ÅR

Då: Rekordsnabbt insatt system för att möta akuta behov av att lösa sjukvårdstransport i insatsen i Afghanistan.

Nu: Ofta använd för trupptransport av arméförband och polisens nationella insatsstyrka.

Helikopter 16 firade nyligen sex år i Försvarmaktens tjänst.

Text: Josefine Owetz **Foto:** Jonas Malmström

Det var en gråmulen dag, tisdagen den 17 januari 2012, dagen då de två första Black Hawk-helikoptrarna överlämnades till Försvarsmakten under högtidliga former. En svag västlig vind fläktade över landningsbanan på Helikopterflottiljen i Linköping. Inomhus i hangaren där ceremonin pågick var det fullt av nöjda miner.

”Det står bra till med helikopterförmågan när vi får tillskott av medeltung helikopter på det här sättet. Det är ingen hemlighet att vi har kämpat under ett antal år”, sa en påtagligt nöjd dåvarande flygvapeninspektör och numera överbefälhavare Micael Bydén i ett filmklipp från dagen.

Och den var efterlängtd, den amerikanska helikoptern vid namn UH-60M Black Hawk.

Helikopter 16, som blev den svenska benämningen, togs fram för att möta Försvarsmaktens akuta behov av helikoptrar för att lösa sjukvårdstransport i insatsen i Afghanistan, när Helikopter 10B, AS332 Super Puma, gick ur tiden – och anskaffades för att fylla luckan i väntan på kraftigt försenade Helikopter 14.

– Helikopter 10 kunde inte lösa uppgiften längre och då saknade vi medevac, sjuktransport, därnere. Det blev ett snabbspår i väntan på Helikopter 14. Det gick på 100 veckor från politiskt beslut till att vi var på plats med förband i Afghanistan. Det tror jag är ett världsrekord faktiskt, på både gott och ont, säger Per Råstedt, chef för 2:a helikopterskvadron.

Systemet bestående av 15 helikoptrar köptes komplett av amerikanska armén och med köpet kom också USA:s så kallade *Foreign military sales*-program som möjliggjorde en snabb och effektiv process. Det, tillsammans med att det handlade om ett beprövat

och pålitligt helikoptersystem, gjorde att införandet kunde gå undan. För fort skulle det gå.

Redan sommaren 2011 påbörjades pilot- och teknikerutbildningar i USA. Amerikanska instruktörer kom sedan till Helikopterflottiljen för att genomföra utbildning med övriga i besättningen. Instruktörerna stannade i Linköping i nästan två och hjälpte till under införandet.

I mars 2013, 100 veckor efter det att kontraktet skrevs på, transporterades de första Black Hawk-helikoptrarna från Malmen i Linköping till Mazar-e-Sharif i Afghanistan.

– Det var ett väldigt fokus på själva uppgiften i Afghanistan och införandet blev forcerat, men vi gjorde bedömningen att vi kunde lösa huvuduppgiften, vilket vi de facto gjorde, säger Per Råstedt.

MEN ETT HELIKOPTERFÖRBAND består av mer än bara helikoptrar och dess besättningar. Hemkomsten från Afghanistan möjliggjorde att 2:a helikopterskvadron fick möjlighet att fortsätta bygga upp krigsförbandet, berättar Per Råstedt.

– Efter att vi kom hem från Afghanistan har tempot varit betydligt lugnare och vi har fortsatt arbetet med att införa ytterligare förmågor. Vi bygger upp krigsförbandet allt eftersom med materiel, personal och utrustning, säger Per Råstedt. ▶

Per Råstedt

Helikopter 16-systemet köptes komplett från amerikanska armén, och levererades med allt från kulsprutor till stridsutrustning. Inte ens kamouflagetyget på stridsvästen och kroppsskyddet har bytts ut.

Färdmekanikern Robert Gustafsson och uppdragsspecialisten Andreas Appelqvist har båda arbetat på Helikopterflottiljen sedan 2012 och varit med under införandet av Helikopter 16.

Även om Helikopter 16 anskaffades i tider då det var ett internationellt fokus har det inte varit några som helst problem för systemet att hitta uppgifter i det nationella försvaret. Tvärtom. Efterfrågan av förmågan har varit stor, både för att flytta trupp och för att stödja civila räddningstjänsten med att släcka bränder.

2:a helikopterskvadron är ett markoperativt förband och i dess huvuduppgift ingår bland annat att stödja arméförbanden med materiel- och trupptransport. Skvadronen står sedan två år också i ständig beredskap för att transportera polisens nationella insatsstyrka och bombgrupp.

– Vi känner oss behövda och uppskattade. Många vill ha oss och vi har många olika uppdrag. Det är motiverande att man känner uppskattning från andra förband och från det civila. Variationen i arbetet och att få utbilda trupp på andra förband, det är det som är kryddan i arbetet, säger Andreas Appelqvist, uppdragsspecialist på Helikopter 16.

HAN HAR VARIT med på hela resan, från själva införandet av systemet och sedan på plats i Afghanistan och sedermera även i arbetet med att ta fram fortsatta förmågor på hemmaplan.

– I början hände det väldigt mycket på en gång och fokus var på Afghanistan. Det var många som anställdes för att bygga upp systemet och det var nästan alltid någon ny som man hälsade på i fikarummet, säger Andreas Appelqvist.

Han sitter tillsammans med skvadronchefen Per Råstedt vid ett bord strax intill utgången mot landningsbanan på Malmens flygplats. I korridorerna är det färre personal än vanligt den här okto-

berfredagen. Många har ledigt efter Aurora 17. Skvadronen användes mycket under övningen och dess uppgift var att stödja förbanden i Mälardalen med bland annat transport av trupp och materiel.

– Det var fullt upp. Vi flög nästan totalt 200 timmar under Aurora och hade inget skadeutfall på de helikoptrar som vi hade med. Helikoptern funkade i hela övningen. I jämförelse med andra helikoptersystem är det ovanligt att systemet håller så bra som det gör, säger Per Råstedt.

NÅGOT SOM OFTA nämns när man pratar om Helikopter 16 är just att det är ett pålitligt och beprövat system. Den första Black Hawken kom på 1970-talet och sedan dess har den modifierats och förbättrats flera gånger om. Det är en fältmässig och driftsäker helikopter som är gjord för militärt bruk och för att klara krigets krav.

Men även om det har inneburit många fördelar med att köpa ett komplett helikoptersystem från USA, har köpet kommit med vissa nackdelar. Som långa väntetider på reservdelar och svårtillgänglig service.

– Det har funnits friktioner med att vi köpte ett komplett system från US Army och inte från en tillverkare, säger färdmekanikern Robert Gustafsson, som anslutit till bordet.

Han och Andreas Appelqvist har nyss kommit in efter att ha varit ute på ett två timmar långt flygpass som bland annat innehållit navigering och landningsövningar på trånga platser.

– Helikopter 16 är den första helikopter som jag jobbar med.

Det är ingen toppmodern helikopter, men den är väldigt beprövad och det finns mycket kunskap om den, säger Robert Gustafsson och fortsätter:

– Ur en teknisk och praktisk synvinkel så märks det att tillverkaren har tänkt till när det gäller byten och service av komponenter, mycket är lättåtkomligt. Däremot är helikoptern i sig krävande genom kalenderuppehåll och driftidsunderhåll, med täta och omfattande inspektioner.

I hans roll som färdmekaniker ingår bland annat att ta hand om helikoptern när den har landat och göra den färdig inför nästa flygning.

– Jag upplever att det är ett tungt system när man kört fast. När manualen inte täcker ett uppkommet problem får vi kontakta USA. Det tar ofta väldigt lång tid att få respons. Det är trögt när arbetet inte rullar på och expertisen inte finns i huset, vi måste ofta mejla iväg frågan och vänta på svar och godkännande från USA, säger Robert Gustafsson.

Tillgången på reservdelar och långa väntetider på dessa har också varit ett problem tidigare. För ett år sedan gjordes därför en översyn där hela kedjan gick igenom. Och i dag upplever skvadronen att det har blivit förbättring.

– Tidigare kunde vi ofta ha helikoptrar som stod stilla på grund av att delar hade fastnat mellan USA och Sverige. I Afghanistan var vi prioriterade från amerikanernas sida, men när vi kom hem hamnade vi inte lika långt upp på rangordningen vad gäller reservdelar och vi hade långa väntetider, säger Per Råstedt.

Vad innebar översynen som gjordes?

– Vi pratade med alla i hela kedjan, däribland Försvarets materielverk, och gick igenom var i processen som saker fastnade. Jag tycker att vi har fått gehör från leverantören och i dag är det ett bättre flöde på reservdelarna. Vi har hittat verkstäder närmare oss, företag i Europa som är certifierade, som kan skicka delar, säger Per Råstedt och tillägger:

– I dag har vi inte någon helikopter som står.

Andreas Appelqvist

UTE PÅ LANDNINGSBANAN är en Helikopter 16 på väg att landa. Den svarta helikopter kroppen avtecknas mot den dramatiskt grå oktoberhimlen medan den sakta hovrar ned och slutligen slår hjulen i marken.

Enligt det miljötillstånd som Malmens flygplats har får flygning endast ske dagtid mellan klockan 7.30 och 17. Ingen flygverksamhet får ske om helgerna.

– Det är helt klart begränsande för vår verksamhet och kräver extra planering. Ibland händer det saker, vi kan vara ute på uppdrag och komma hem efter fel tidpunkt. Då får vi landa på Kvarn i stället och ta bil hem därifrån. Då behöver vi bevakning till helikoptrarna och vi behöver tankning dit ut, säger Per Råstedt.

Inför övning Aurora ansökte Helikopterflottiljen i Linköping ▶

OAVSETT MÅL

Situationer förändras, men det ska inte din ammunition behöva göra.

Nu håller Nammo på att anpassa den APEX-ammunition som ursprungligen designades för F-35 till de 27 mm kanoner som används i åtskilliga europeiska stridsflygplan.

Pansarbrytande och explosiv i ett – låter dig möta en lång rad olika hot och säkrar att du är redo för allt, oavsett mål.

Nammo

The appearance of U.S. Department of Defense (DoD) visual information does not imply or constitute DoD endorsement. Image credit: Photo by Staff Sgt. Trevor McBride, identified by DVIDS.

SECURING THE FUTURE

om dispens från tillståndet och bad om att få flyga även nattetid under övningsveckorna. Frågan var uppe till prövning men flottiljen fick avslag med hänsyn till rådande miljöregler.

– Det är frustrerande så som det fungerar i dag och Aurora har satt fingret på problematiken med tillståndet. Nu fick vi enbart flyga dagtid från Malmen under en övning som pågick dygnet runt och vi kunde inte heller flyga under helgen. Vi får försöka få till en diskussion om regelverket med de som bestämmer så att vi kan komma fram till en lösning som är hanterbar för oss, säger Per Råstedt.

HAN BERÄTTAR ATT flottiljen i dag försöker komma runt tidsbegränsningen genom att ibland öva på andra platser där miljötillstånd tillåter flygning på andra tider på dygnet.

– Det kostar mer pengar så det blir också kostnadsdrivande att öva på andra platser när vi inte kan öva här. Men det är de vägarna vi får söka om vi ska bygga på våra förmågor året om, säger Per Råstedt.

På frågan vilka förmågor som blir lidande av rådande miljötillstånd för Malmen svarar Andreas Appelqvist:

– Det här tillståndet som vi har påverkar mörkerflygningsträning och hur mycket vi kan köra det. Vi tappar förmågan under sommarhalvåret, eftersom det är först sent som det blir mörkt. Det blir återtagande av förmågan om hösten.

Det blir också en stressfaktor att hela tiden förhålla sig till tiden klockan 17 i planeringen, berättar de. I stället för att planera fritt krävs det alltid en planering där miljötillståndet tas i beaktande.

Vilka förmågor återstår att införa?

– Det är ett antal förmågor. Vi behöver bli bättre på att hantera olika väderförhållanden, och öva förmågan med hänslast i mörker exempelvis. Vi behöver också utveckla vår vinterförmåga, något som vi kommer att börja med den kommande vintern, säger Per Råstedt.

När kommer alla förmågor att vara införda?

– Om fem-sex år är alla förmågor införda, förutsatt att vi får den flygtid vi behöver. Det handlar om att skynda långsamt och nå de målsättningar vi har. Det betonar jag till mina chefer. Det ska ta den tid som behövs. Personalen är det viktigaste, att vi kan behålla och utveckla dem, säger Per Råstedt.

Personalmässigt upplever skvadronen utmaningar på tekniker-

Robert Gustafsson

och försarsidan. Även raderna för uppdragsspecialister är svåra att bemanna: i dag finns det tolv rader totalt men förbandet har lyckats bemanna sex av dem.

– Vi har haft det svårt att rekrytera till GSS-platserna. De genomgår tuffa tester och vi har inte fått det utfallet som vi önskar. Vi ska se över de höga kraven vi har, som i mångt och mycket är pilotlika. Kopplat till lönebilderna är det en ekvation som inte går ihop. Vi ställer höga krav på dem, men ger dem inte speciellt bra betalt. Det här måste vi komma tillrätta med och få upp lönen, säger Per Råstedt.

Bara det senaste året har fyra uppdragsspecialister slutat på skvadronen.

– Det är fler än någonsin som har sett sig om efter nya jobb det senaste året, många börjar även studera på universitet och andra lärosäten i större utsträckning än tidigare. Där har vi problem. Jag tror att många känner att de inte kan påverka sin lön och det är den största orsaken. Även om man tar på sig fler uppgifter får man inget för det lönemässigt, säger Robert Gustafsson.

Det börjar närma sig lunchtid. För Andreas Appelqvist och Robert Gustafsson innebär det att arbetsveckan snart är slut. Det är nämligen fredag, och då får inte helikoptrar landa på Malmen efter klockan 15.

Anledningen? Miljötillståndet. ■

OUT MEALS

**INDIVIDUAL
RATIONPACK**

**DIN NYA
LEVERANTÖR AV
STRIDSPORTIONER!**

Vi stödjer våra veteraner!

**För mer information eller bokning av
produktvisning kontakta gärna oss!**

Pelle.Hockerbo@outmeals.se

0767-756005

SOM-undersökningen 2016:

SVENSKARNA TYCKER ATT DET ÄR VIKTIGT MED ETT STARKT FÖRSVAR

Svenskarna uppskattar nuvarande försvarspolitiska inriktning, men förtroendet för försvaret är fortsatt lågt, skriver forskaren Karl Ydén i en analys av resultaten i 2016 års SOM-undersökning.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför enkätundersökningar för att belysa hur det svenska samhället utvecklas över tid. Den nationella SOM-undersökningen är den mest omfattande mätningen och har genomförts varje höst sedan 1986, vilket är unikt även i internationella sammanhang. Sedan 2011 medverkar Centrum för Studier av Militär och Samhälle i SOM-undersökningen med frågor om försvaret, och redan 1986 undersöktes svenska folkets förtroende för bland annat en rad myndigheter, inklusive försvaret och polisen.

2016 års SOM-undersökning (avrapporaterad våren 2017) visar att svenskarna överlag uppskattar den nuvarande försvarspolitiska inriktningen. Ett drygt decennium av inriktning mot militära uppdrag utanför Sveriges gränser har ersatts av fokus på återuppbyggnad av en nationell försvarsförmåga, ökade ekonomiska resurser och en återaktivering av värnplik.

Svenskarnas förtroende för försvaret, däremot, kvarligger nära nollstrecket. I 2015 års SOM-undersökning noterades försvarets första positiva förtroendebalans (+2) sedan 2002. De som 2016 uppger mycket eller ganska litet förtroende för försvaret är åter något fler än de som uppger mycket eller ganska stort förtroende (förtroendebalans -6). Mellan riksdagspartiernas sympatisörer finns stora skillnader. Störst förtroende för försvaret uppger Miljöpartister (+12) och minst förtroende uppger Sverigedemokrater (-28). Förtroendet bland Socialdemokrater, Moderater och Vänsterpartister ligger i princip på samma nivå. Det vanligaste svaret är ”varken stort eller litet förtroende” och anges av hela 42 procent.

Det mest intressanta med SOM-undersökningen är långtids-trender och möjlighet att göra bredare jämförelser. Det kan noteras att försvaret under det Kalla kriget och fram till mitten av 1990-talet konstant låg på en positiv förtroendebalans medan

nästan hela 2000-talets har givit noteringar under nollstrecket. En annan intressant observation är att svenskarnas förtroende för polisen respektive försvaret i regel verkar utvecklas relativt likartat, om än på skilda nivåer.

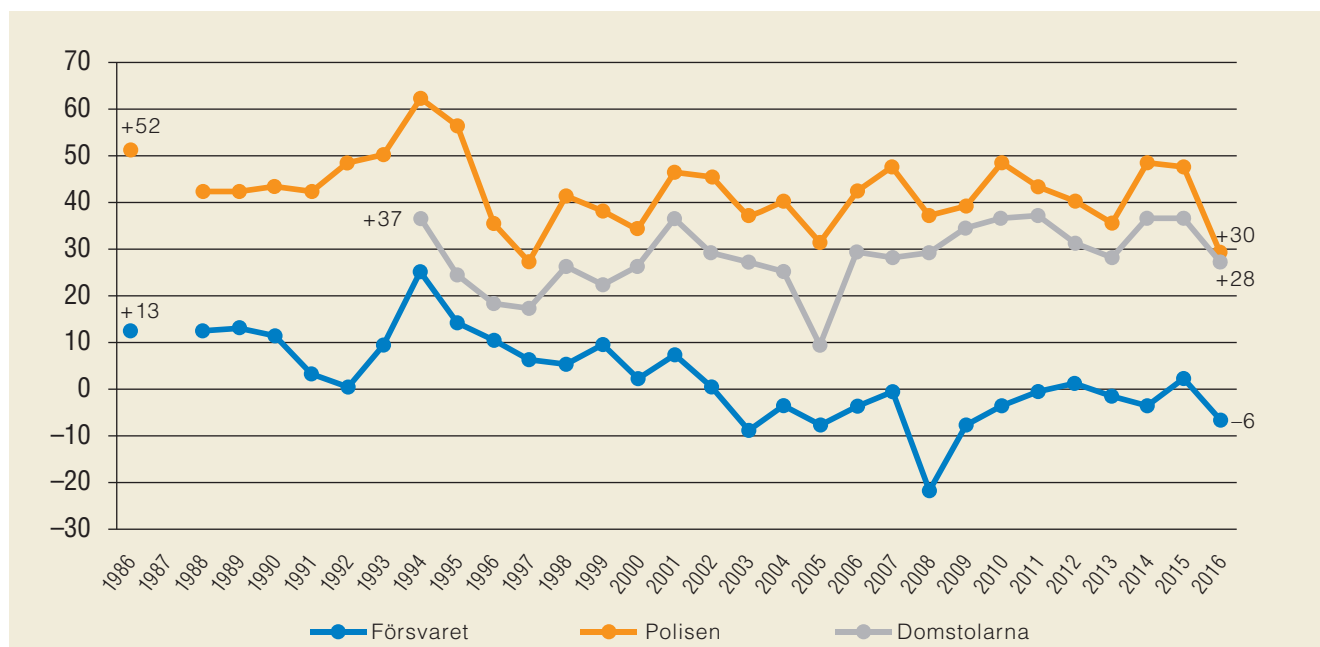
ATT TOLKA SOM-INSTITUTETS förtroenderesultat är dock inte helt enkelt, eftersom svaren påverkas av flera olika faktorer. Individens förtroende kan påverkas av bland annat:

- *Synen på verksamhetens förmåga att sköta sitt uppdrag (utvärdering).*
- *Att verksamheten uppfattas öppen och tydlig (transparens).*
- *Den egna närheten till verksamheten (engagemang, värdegemenskap).*
- *Verksamhetens betydelse för samhället (viktighet).*

ETT UPPGIVET BRISTANDE förtroende för försvaret kan väsentligen vara uttryck för åsikten att verksamheten inte utgör en särskilt viktig samhällsfunktion men fungerar tillfredställande, men det kan lika gärna uttrycka att försvaret är mycket viktigt men inte uppvisar nödvändig förmåga eller fungerar tillräckligt väl. Hittills har det inte funnits något sätt att mer detaljerat sortera den ena responsen från den andra.

För att få bättre precision i tolkningen av förtroenderesultaten inkluderade vi därför, i den senaste SOM-undersökningen, för första gången, påståendet ”Det är viktigt att Sverige har ett starkt militärt försvar”. På det sättet kan vi urskilja viktighetskomponenten och se hur den sammanhänger med förtroende. Därutöver ger naturligtvis resultatet en klar indikation på svenskarnas allmänna inställning till försvaret. Den senare visar sig vara över-

Förtroendet för försvaret, polisen och domstolarna (förtroendebalans)

Kommentar: Förtroendebalansen visar andelen som hyser ett stort förtroende, minus andelen som hyser ett lågt förtroende. Värdena kan därmed variera mellan +100 (alla hyser ett stort förtroende) och -100 (alla hyser ett lågt förtroende). Frågan lyder: "Hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande institutioner och grupper sköter sitt arbete?"

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1986–2016.

vägande positiv: en stor andel av befolkningen tycker att det är viktigt att Sverige har ett starkt militärt försvar.

74 procent anser påståendet vara helt eller delvis riktigt, 14 procent anser påståendet vara helt eller delvis oriktigt medan 12 procent uppger "ingen uppfattning". Bland alla riksdagspartiers sympatisörer finns en klar övervikt för att Sverige behöver ett starkt militärt försvar, och störst är övervikten bland Liberalernas sympatisörer. Åldersmässigt är de äldre genomgående betydligt mer positiva till ett starkt militärt försvar än de yngre.

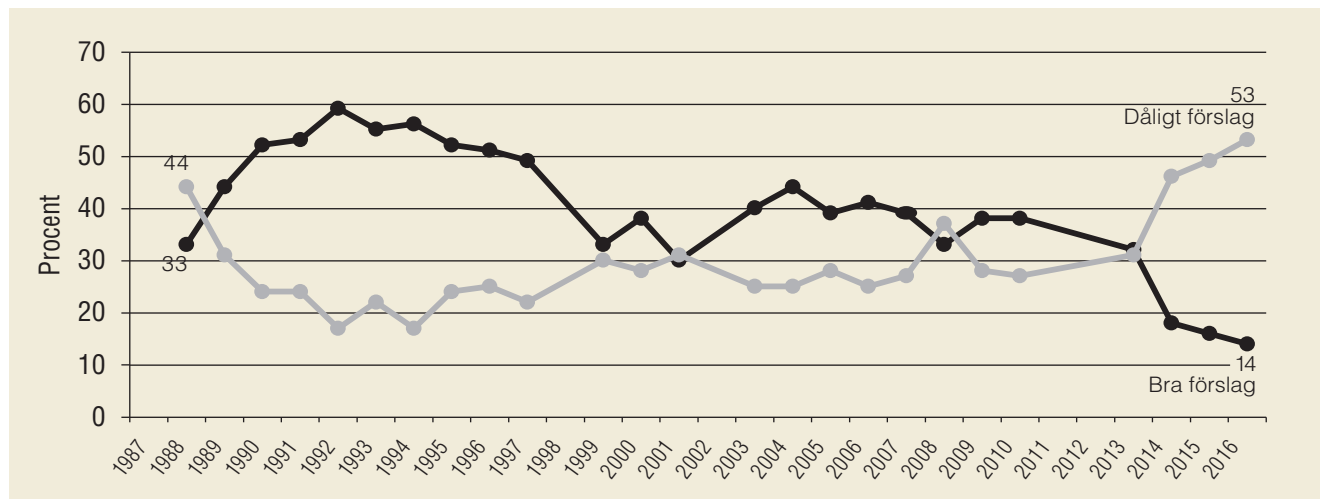
OM MAN JÄMFÖR förtroendet för försvaret med synen på om det är viktigt att Sverige har ett starkt militärt försvar så framträder också en tydligare bild än tidigare. Dels är det tydligt att personer som inte alls anser att försvaret utgör en viktig samhällsfunktion generellt uttrycker ett tydligt mindre förtroende för försvaret än genomsnittet – förtroendebalansen i den gruppen är kraftigt

negativ (-35). Men den gruppen är å andra sidan liten (5 procent). Den största gruppen är den som svarande helt riktigt (42 procent), följd av delvis riktigt (32 procent). De som anser påståendet "det är viktigt att Sverige har ett starkt militärt försvar" vara helt riktigt fördelar sig förtroendemässigt relativt jämnt. En tredjedel uttrycker ganska eller mycket litet förtroende för försvaret, en knapp tredjedel uttrycker ganska eller mycket stort förtroende medan en dryg tredjedel uttrycker varken stort eller litet förtroende. Förtroendebalansen även bland de mest försvarsvänliga svenskarna är således negativ, om än svagt (-3). Andelen "varken/eller"-svar är större i "delvis riktigt"-gruppen, och bland dem är förtroendet för försvaret ännu något svagare (-7). Inte helt överraskande visar sig förtroende för försvaret påverkas positivt av åsikten att försvaret är viktigt. En positiv aspekt av detta för försvaret är att "uppsidan" förefaller betydande – en stor andel i grunden försvarsvänliga borde vara möjliga att fås att känna ett större förtroende för försvaret.

DET ÄR VIKTIGT ATT SVERIGE HAR ETT STARKT MILITÄRT FÖRSVAR

		Helt riktigt	Delvis riktigt	Delvis felaktigt	Helt felaktigt
FÖRTROENDE	Mycket stort förtroende	7,8	2,5	1,5	2,9
	Ganska stort förtroende	22,7	20,5	22,7	8,8
	Varken stort eller litet förtroende	36,1	47,3	46,2	41,2
	Ganska litet förtroende	23,0	22,8	22,7	30,9
	Mycket litet förtroende	10,4	6,9	6,8	16,2
Total		100,0	100,0	100,0	100,0

Inställning till förslaget "minska försvarsutgifterna", 1988–2016 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: "Vilken är din åsikt om följande förslag? Minska försvarsutgifterna". Svartalternativen är "Mycket bra förslag", "Ganska bra förslag", "Varken bra eller dåligt förslag", "Ganska dåligt förslag" samt "Mycket dåligt förslag". Svartalternativen "mycket bra" och "ganska bra" har i figuren räknats samman till kategorin "bra förslag"; svartalternativen "ganska dåligt" och "mycket dåligt" har räknats samman till "dåligt förslag". Procentbasen utgörs av de som svarat på frågan.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1988–2016.

ATT EN STOR andel av svenskarna anser att försvaret är viktigt avspeglas i synen på försvarsutgifterna. Förslaget "minska försvarsutgifterna" inkluderades i den nationella SOM-undersökningen för första gången 1988. 2016 års resultat visar att endast 14 procent anser att det är ett bra förslag att minska försvarsutgifterna, medan 53 procent anser att det är ett dåligt förslag. Opinionsbalansen för "minska försvarsutgifterna" blir -39 och det är det lägsta stödet för förslaget som noterats i SOM-undersökningarna. Opinionsen har förändrats kraftigt genom åren och i mitten av 1990-talet var förhållandet det omvända – då var det närmare 60 procent som var positiva till minskade försvarsutgifter, endast 15 procent ansåg att det var ett dåligt förslag.

Sammanfattningsvis kan man säga att svenskarna generellt är positiva till ett starkt militärt försvar, samtidigt som en vikande andel vill se nedskärningar i försvarsbudgeten. Opinionsen ligger därmed väl i linje med det senaste årets politiska debatt, där behovet av att återuppbygga det nationella försvaret och att öka försvarsanslagen framförs från såväl försvarets ledning som regeringen och stora delar av oppositionen.

Försvarspolitiken går i takt med opinionen även i frågan om värnplikt. 2010 beslutade den borgerliga regeringen att värnplikt inte skulle tillämpas i fredstid. Efter de senaste årens ökade säkerhetspolitiska oro i Europa har nuvarande regering beslutat att 2019 börja utbilda värnpliktiga som ett komplement till yrkessoldater. De nationella SOM-undersökningarna har visat en uppåtgående trend för stödet för värnplikt. 2013 stödde 40 procent ett återinförande av värnplikt, 2015 hade andelen positiva ökat till 51

procent och 2016 är stödet 62 procent. Det starkaste stödet finns bland Sverigedemokraternas sympatisörer och särskilt värt att notera är att unga, de som berörs av värnplikt, är minst positiva.

Ifråga om ett eventuellt svenskt NATO-medlemskap, slutligen, lyser samsynen med sin frånvaro. Förslaget "Sverige bör söka medlemskap i NATO" har ingått i den nationella SOM-undersökningen sedan 1994. Ett konstant och tydligt NATO-motstånd har de senaste åren förändrats, och 2015 noterades, för första gången i en SOM-undersökning, en övervikt (+7) för anhängare till ett svenskt NATO-medlemskap. 2016 har stödet åter försvagats, men förblir större än motståndet (opinionsbalans +1). NATO-frågan delar såväl riksdagen som den svenska befolkningen: den senare är delad i tre relativt jämstora läger: 33 procent är positiva, 32 är negativa och 35 procent svarar "varken/eller".

2017 års SOM-undersökning, den största som genomförts med över 20 000 utskickade enkäter, genomförs under hösten 2017 samt början av 2018. Resultaten kommer att rapporteras under våren 2018, då kommer vi att få se bland annat om synen på försvaret har utvecklats och svenskarnas bedömningar av Afghanistaninsatsen. Alla kapitel om SOM-undersökningarnas försvarsfrågor är fritt tillgängliga på www.som.gu.se och på www.csms.se

KARL YDÉN

Reservofficer, samt forskare verksam bland annat vid Centrum för Studier av Militär och Sambälle, Chalmers tekniska högskola, King's College London och Kungl krigsvetenskapsakademien.

Skärmningsteknik

- Avlyssningssäkra mötesrum.
- RÖS, EMP, HPM-rum för datasäkerhet med kontorsmiljö.
- Skärmningsmaterial för egenmontage: Dörrar, fönster, absorber, ferriter, filter, packningar, skärmväv.
- Skärmade lådor/skåp för RÖS, EMP, HPM-skydd
- Nyckelfärdiga dämpade mätthallar.

HELSINGBORG
Box 13060, 250 13 Helsingborg
042-23 50 60

STOCKHOLM
Centralvägen 3, 171 68 Solna
0727-23 50 60

Örlogshotellet Stockholms city

Förmånspris för Officersförbundets medlemmar!

Som för försvarsmaktens och övriga anställda inom försvarsdepartementets verksamhetsområde inkl. medlemmar i hemvärnet, frivilliga försvarsorg. och militära kamratföreningar i SMKR, rekryter under utbildning till sjömän och soldater samt aspiranter och kadetter under utbildning till officer. Gäller även för veteran samt nära anhörig – make/maka & barn – till personal tjänstgörande i utlandsstyrkan.

För rumsbokning:

www.orlogshotellet.com
info@orlogshotellet.com
Tel. 08-611 01 13

Centralt, lugnt läge. Nära med båt, T-bana, buss och spårvagn.

Stiftelsen
Drottning Victorias Örlogshem
etabl. 1908

VÄLKOMNA ÄVEN INOM T.EX. STATENS RAMAVTAL

www.equipnor.se

SIKTA | PEKA | BLÄNDA | BELYS | MARKERA

VI ERBJUDER TAKTISK VAPENLASER SOM SPÄNNER ÖVER HELA BEHOVSSKALAN.

Våra samarbetspartners; **B.E. Meyers** och **Wilcox Industries**, tillhör båda toppskiktet inom utveckling och tillverkning av taktisk laser och erbjuder ett omfattande sortiment som saluförs i Sverige av Equipnor AB.

VILL NI VETA MER, FÅ EN DEMONSTRATION, ELLER TRÄFFA FÖRETAGEN PÅ **SHOT SHOW** HÖR NI AV ER TILL EQUIPNOR AB | KONTAKTINFO PÅ VÅR HEMSIDA

FÖRBUNDSNYTT

SENASTE NYTT FRÅN
OFFICERSFÖRBUNDET

HAR DU KOLL PÅ ARBETSRÄTTEN

Officersförbundet genomför varje år ett antal fackliga utbildningar där du som är medlem i förbundet kan lära dig mer om de lagar och regler som styr arbetsmarknaden.

ÄR DU RÄTT FÖRSÄKRAD?

Genom ditt medlemskap i Officersförbundet kan du teckna ett antal personförsäkringar. Vet du vilka försäkringar som du tecknat? Logga in på förbundets hemsida och kontrollera ditt försäkringsskydd.

Foto: Privat

Gemensam konferens för bättre samarbete

I mitten av oktober samlades representanter för lokala officersföreningar och huvudskyddsombud i Haninge för en gemensam konferens. Syftet var att öka samarbetet mellan de olika funktionerna.

Den 16 till 18 oktober samlades cirka 80 personer, varav ett 20-tal huvudskyddsombud, för konferens på hotell Quality Winn söder om Stockholm. Syftet var att föra de båda grupperna med förtroendevalda närmare varandra.

– Jag tycker att samarbetet ute på förbanden har blivit bättre sedan vi började med de här konferenserna för två år sedan. I vissa föreningar deltar skyddsombuden i styrelsemötena och man har blivit

allmänt duktigare på att samverka kring frågor som rör arbetsmiljö och säkerhet, säger Pelle Avelin, arbetsmiljöansvarig på Officersförbundet.

Stärka skyddsombuden

Konferenserna är också en del i att stärka huvudskyddsombudens roll och öka fokus på arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor i organisationen.

– Om skyddsombuden ska kunna göra ett bra jobb behöver deras

status höjas och de ska känna stöd i uppdraget. Historiskt har vi varit lite dåliga på att uppmärksamma skyddsombuden, men det håller vi på att ändra.

Konferensen är också ett sätt att göra den centrala delen av Officersförbundet mer synlig för organisationenheterna. Pelle Avelin vill gärna ha mer kontakt med förbanden och menar att konferenserna fyller en viktig funktion som nätverksbas.

Jämställdhet

– Man ska känna att man alltid kan ringa till förbundet eller till Försvarsmaktens huvudskydds-

ombud, Stefan Nilsson, med frågor som rör arbetsmiljö och säkerhet, säger Pelle Avelin.

Utöver årets konferenstema avhandlades frågor om jämställdhet och jämlikhet i Försvarsmakten. Ett område där det återstår en hel del att göra, menar Pelle Avelin.

– Vissa förband arbetar väldigt bra med de här frågorna, men mitt generella intryck är att man behöver bli bättre. Jag är tveksam till om exempelvis första linjens chefer har tillräcklig kompetens att riskbedöma arbetsuppgifter för ammande och gravida arbetstagare.

OFFICERSFÖRBUNDET PÅ FACEBOOK

Officersförbundet finns på facebook. Där kan du bland annat få glimtar av förbundets dagliga verksamhet. Välkommen att säga vad du tycker om

Officersförbundet och Försvarsmakten och dela med dig av information du tror är intressant för andra medlemmar.

MEDLEMSSTATISTIK

Yrkesverksamma, 6/11 2017	
Officerare	7 021 (-25)
Specialistofficerare	1 861 (+8)
Soldater och sjömän	4 516 (+23)
Övriga	382 (+3)
Summa	13 780

Foto: Privat

Utbildningsturné om nya avtalen

Under de senaste veckorna har Officersförbundet och Försvarsmakten varit ute på turné i landet för att utbilda i de nya arbetstids- och rörlighetsavtalen.

Kursen har riktat sig till den som är förtroendevald, lokal HR, arbetsplansplanerande chef samt medlemsföreträdare som förhandlar lista.

OFR/O, OFR/S, Saco, Seko och Försvarsmakten kom i april i år överens om ett nytt arbetstidsavtal samt ett nytt rörlighetsavtal. Man kom också överens om att det skulle tas fram en partsgemensam utbildning i detta.

Under veckorna 42–45 har utbildningsturnén pågått och förband från Boden i norr till Revingehed i söder har besökts.

Vi har under 38 stycken utbildningstillfällen utbildat över 3 000 personer vid 19 olika orter.

Utbildningen har varit framgångsrik och är en viktig del när vi nu sjösätter ett nytt arbetstidsavtal.

– Att i ett tidigt skede partsgemensamt skapa en grundförståelse för avtalets konstruktioner leder till färre tvister om avtalets tolkning, säger ombudsman Fredrik Norén.

För de som missade utbildningstillfället – vad kan man göra då?

Kontakta HR-chefen på ditt förband, chef med hatt i Prio bör få utbildning, säger Fredrik Norén.

Det nya Arbetstids- och rörlighetsavtalet börjar gälla den 1 januari 2018. Samtidigt upphör ÖVA-avtalet.

Skyddsombudens dag

Den 25 oktober var det skyddsombudens dag och de finns där för din skull.

Arbetet som skyddsombud är både givande och utmanande och kan handla om allt från att se till att utrustningen är korrekt, till att den psykiska hälsan på plutonen är god, till att se över risker samt att vara ett bollplank till chefen.

Skyddsombudens roll är väldigt

viktig för att minimera risker och för att säkerställa en bra arbetsmiljö. Därför uppmärksammade förbundet skyddsombuden den 25 oktober och riktar ett stort tack till er för ert engagemang och för ert arbete!

Vill du veta mer om skyddsombuden och vad rollen innebär kan du läsa mer på vår webbplats under www.officersforbundet.se/rad-och-stod/arbetsmiljo/skyddsombud.

RÖS-skyddat säkerhetsskåp för servrar i skalskyddsklass SS1/ EMP

Säkerhetsskåpet har utvecklats av KAMIC tillsammans med Rosengrens på uppdrag av försvaret. Skåpet är en säkerhetsinvestering för att skydda viktig information på servrar m.m. från intrång. Välkommen att kontakta oss för mer information!

KAMIC INSTALLATION AB / EMC • 054-57 01 20 • www.kamicemc.se
GUNNEBO NORDIC AB / ROSENGRENS • 010-209 51 36 • www.rosengrens.se

 A PART OF KAMIC COMPONENTS

If blir ny försäkringsleverantör

Officersförbundet har beslutat att från och med 1 januari 2018 byta leverantör av gruppförsäkringar. Försäkringen kommer ha liknande innehåll som den du har idag, och den kommer även i fortsättningen att gälla vid utlandsinsatser och vid riskporter.

Officersförbundet har valt att genomföra detta byte för att du som medlem ska ha så bra villkor som möjligt. Bytet innebär att du kommer att få förbättrad tillgång till både kundservice och personlig försäkringsrådgivning. Dessutom blir det tydligare vad gäller betalningsrutinerna då medlemsavgiften betalas till Officersförbundet och försäkringen till If.

När sker bytet?

Bytet innebär att nya medlemmar från och med den 15 september 2017 kommer att anslutas till försäkringsbolaget If.

Blev du medlem innan den 15

september 2017 kommer dina försäkringar att ligga kvar hos Länsförsäkringar till den sista december i år.

1 januari 2018 överförs alla försäkringar till If. Men redan under oktober månad kommer information via brev till dig som är medlem. Du kan även läsa mer om bytet av försäkringsleverantör på vår webbplats.

Behöver jag göra något?

Både ja och nej. Avgörande för vad du måste göra är om du är fullt arbetsför den 1 januari 2018. Fullt arbetsför innebär att du inte har fått aktivitetsstöd eller ersättning

från Försäkringskassan (alternativt annan aktör) på grund av nedsatt arbetsförmåga, någon gång under de senaste 30 dagarna före den 1 januari 2018.

Du (medlem och medförsäkrad) som är fullt arbetsför 1 januari 2018:

Du kommer automatiskt att få en ny gruppförsäkring motsvarande den du har idag – fast hos If. Du behöver inte göra någonting.

Du (medlem och medförsäkrad) som inte är fullt arbetsför 1 januari 2018:

Du kommer att få en ny gruppförsäkring hos If motsvarande den du har idag, med undantag för eventuellt Sjukkapital och/eller Sjukförsäkring.

Om du inte är fullt arbetsför den 1 januari 2018 och har Sjukkapital och/eller Sjukförsäkring behöver

du göra två saker:

1. För att behålla ditt försäkringsskydd behöver du ansöka om fortsättningsförsäkring för Sjukkapital och/ eller Sjukförsäkring hos Länsförsäkringar. Ansökningsblankett för fortsättningsförsäkring hittar du på vår webbplats.

2. Vi rekommenderar att du ansöker redan den 1 januari 2018 för att inte få ett glapp i din försäkring. Ansöker du senare börjar din försäkring gälla samma dag som din ansökan kommer in till Länsförsäkringar. Sista dag för ansökan är den 31 mars 2018.

Ett bra tips är att gå in och läsa på vår webbplats. Men du kommer också att få mer information från If via brev.

Läs mer på vår webbplats: www.officersforbundet.se/fortsattningsforsakring

Yrkanden har skickats in och förhandlingar har påbörjats

Yrkanden har skickats in och förhandlingar har påbörjats I förra veckan skickades Officersförbundets yrkanden inför RALS-förhandlingarna till Försvarsmakten. En av de viktigaste punkterna är lönen.

Som tidigare nämnts så yrkar Officersförbundet att det som minst ska finnas 6,5 procent att fördela som löneökningar under kommande tre år. En annan del av lönefrågan är den om lägsta lön. Officersförbundet yrkar att lägsta lön för GSS ska vara 20 500 kr och för officer 25 000 kr.

Några av Officersförbundets yrkanden:

- Tidsbegränsat avtal 2017 – 2020.
- Löneökningstrymme som minst motsvarar 6,5 procent på 3 år. (2017 minst 2,2 procent, 2018 minst 2,0 procent, 2019 minst 2,3 procent).

- Parterna på förbandsnivå ska årligen i kollektivavtal fastställa nya löner per 2017-10-01, 2018-10-01, 2019-10-01. I första hand ska detta ske genom förhandling mellan Officersföreningen och arbetsgivaren. Men om officersföreningen och arbetsgivaren kommer överens om det kan istället lönesättande samtal ske.

- Varje individ ska få en garanterad årlig löneförhöjning om minst 200 kr/mån.
- Lägsta lön för GSS ska vara 20 500 kr/mån och för yrkesrespektive reservofficer minst 25 000 kr/mån.

- Semestertillägget ska höjas från 0,44 procent till 0,49 procent.

– Det är personalbrist och svårt att rekrytera till de militära yrkena. Jobbet är intressant men lönen är inte konkurrenskraftig, säger Susanne Nyberg, Officersförbundets förhandlingschef.

Det finns också en hel del andra saker som behöver åtgärdas. Officersförbundet vill ha en strukturerad hantering av lönefrågorna i Försvarsmakten. Vi vill tillsammans bedriva ett fungerande lönearbete där det finns ett helhetstänk kring till exempel lägstalöner, jämställda löner, rekryteringsbehov och löneökningar utifrån prestation.

– En början på detta är att finna en process för att höja lägsta lönerna. Försvarsmakten måste inse att det

är dags att ta tag i den frågan, säger Susanne Nyberg

Förhandlingarna har påbörjats. OFR/O FM* har träffat Försvarsmakten och presenterat våra yrkanden. Det är för tidigt att säga om det kommer gå fort eller om det kommer ta tid att övertyga Försvarsmakten.

Yrkandet från Officersförbundet finns i sin helhet på vår webbplats. Du kan logga in med BankID och läsa det här: www.officersforbundet.se/avtalsrorelse2017

**OFR/O FM är det gemensamma samverkansorganet där Officersförbundet, Ledarna och Reservofficerarna ingår.*

Skydda all din mobila kommunikation.

Färist mobile är en mobiltelefon och en surfplatta som är skyddade mot angrepp och avlyssning. Du kan prata och messa krypterat, surfa säkert och använda vitlistade androidappar. Du har säker åtkomst till interna system och information, du kan lagra data krypterat och fjärradera.

Baserad på svensk säkerhetsteknologi, godkänd på nivån Restricted.

POSTTIDNING B

Avs: Officersförbundet,
Box 5338, 102 47 STOCKHOLM

LAW ENFORCEMENT & MILITARY

SAFE4U

SECURITY OF SWEDEN

DISTINGUISHED BY INNOVATION